

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Узп 96/2023
21.06.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелене Ивановић, председника већа, Татјане Миљуш и Весне Субић, чланова већа, са саветником Мирелом Костадиновић, као записничарем, одлучујући о захтеву АА из Босне и Херцеговине, ..., коју заступа Надежда Шолаја, адвокат из ..., за преиспитивање судске одлуке - пресуде Управног суда 13 У 4293/20 од 09.03.2023. године, са противном странком Министарством финансија Републике Србије, Управом за јавни дуг, у предмету неисплаћене девизне штедње, у нејавној седници већа одржаној дана 21.06.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

Захтев се **ОДБИЈА**.

ОДБИЈА СЕ захтев подносиоце захтева за накнаду трошкова.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим диспозитива, одбијена је тужба подносиоце захтева поднета против решења Министарства финансија Републике Србије, Управе за јавни дуг број 401-6585/2018-001 од 23.12.2019. године, којим је одбијена пријава потраживања подносиоце пријаве АА из Босне и Херцеговине, ..., заведена под бројем 401-6585/2018-001. Ставом другим диспозитива побијане пресуде, одбијен је захтев тужиле за накнаду трошкова управног спора.

Подносиоцека захтева је Врховном касационом суду поднела захтев за преиспитивање побијане пресуде у коме наводи да Управни суд, одлучујући о њеној тужби, није ценио ниједан доказ који је достављен уз тужбу и да чињенично стање није утврђивао у светлу нових доказа, а нити је све доказе из списка туженог органа узео у обзир, већ само оне које је тужени орган сматрао релевантним. Даље наводи да је Управни суд побијану пресуду донео без одржавања усмене расправе, сматрајући да су за то испуњени услови из члана 33. Закона о управним споровима, иако су уз тужбу приложени нови писани докази које она није била у прилици да достави раније. Закључује да је

пропуштајући да одлучи о постављеном захтеву на начин да утврди све спорне чињенице и цени све достављене доказе, Управни суд битно повредио одредбе Закона о управним споровима. Сматра такође да за конкретан случај није прописано као меродавно – страни право, те да је примена домаћег права била обавезна за тужени орган, а после и суд. Предлаже да Врховни касациони суд захтев уважи, побијану пресуду укине или преиначи, а тражи и накнаду трошкова поступка.

Противна странка у одговору на захтев предлаже да суд исти одбије.

Поступајући по поднетом захтеву и испитујући побијану пресуду у границама захтева, у смислу члана 54. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" 111/09), Врховни суд је нашао да је захтев неоснован.

Према разлозима образложења побијане пресуде, правилно је, по оцени Управног суда, одлучио тужени орган када је одбио пријаву потраживања тужиле по основу девизне штедње, јер нису испуњени услови за признавање тог права. По налажењу Управног суда, правилно је тумачење туженог органа да је девизна штедња у смислу одредбе члана 1. став 4. Закона о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедње грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територијама бивших република СФРЈ, у складу са прописима ФБиХ, пренета на друго правно лице – банку са седиштем у ФБиХ, односно приватизацијски рачун грађана, чиме је конвертована у друга права која се могу реализовати у складу са Законом о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације. Како према потврди број 04-14-1527-2/19 од 19.04.2019. године, у Агенцији за приватизацију у ФБиХ на јединственом рачуну грађана ЈРГ ... оставиоца ББ, чији је наследник подносиатеља пријаве, постоји неутрошен износ од 4.037,69 КМ из основа старе девизне штедње, достављен из Комерцијалне банке д.д. Тузла, регистрован 14.04.1999. године, то правилно налази тужени орган да подносиатеља пријаве по основу девизне штедње није више у односу са банком код које је својевремено полагана девизна штедња, чије је седиште у Републици Србији, јер је иста пренета на другу банку са седиштем у ФБиХ, чиме је престао законски основ за признавање права по основу неисплаћене девизне штедње грађана у складу са Законом о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедње грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и у њиховим филијалама на територијама бивших република СФРЈ. У сваком случају, и да тужилца није искористила стару девизну штедњу за намене прописане Законом о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације, евидентирана девизна штедња постала је унутрашњи дуг ФБиХ у складу са одредбом члана 5а наведеног закона. Управни суд је као неосноване оценио наводе тужбе, налазећи да се из образложења оспореног решења види да је тужени потпуно утврдио чињенично стање и то на основу доказа које је тужиле приложила уз пријаву и на тако утврђено чињенично стање је правилно применио одредбе закона на које се позвао у образложењу оспореног решења, дајући довољно јасне и на закону засноване разлоге за донету одлуку.

Оцењујући законитост побијане пресуде Врховни суд налази да је иста донета без повреда правила поступка и уз правилну примену прописа.

Према стању у списима и образложењу побијане пресуде, тужила је на основу позива за пријаву потраживања по основу девизне штедње од 23.02.2017. године, поднела пријаву потраживања, која је евидентирана под бројем 401-6585/2018-001 од 21.05.2018. године, а на основу девизне штедње положене код ЈИК банке а.д, број партије 1136-03-00563-4. Тужила је уз пријаву поднела оригинал девизне штедне књижице **ЈИК** банке а.д. Београд у којој постоји печат са назнаком „евидентирана стара девизна штедња“. Поред тога, доставила је: потврду Финансијско-информатичке агенције Сарајево из које се види да није остварила право у БиХ по основу старе девизне штедње, нити да јој је то право признато од стране БиХ; изјаву, дату под моралном, материјалном и кривичном одговорношћу, да предметну стару девизну штедњу није пренела на друго лице; као и потврду Агенције за приватизацију у ФБиХ број 04-14-1527-2/19 од 19.04.2019. године, издату на основу увида у базу података Јединствених рачуна грађана (ЈРГ), којом се потврђује да на ЈРГ ... оставиоца ББ, чији је наследник подносиатеља пријаве, постоји неутрошен износ од 4.037,69 КМ из основа старе девизне штедње достављен из Комерцијалне банке д.д. Тузла, регистрован дана 14.04.1999. године, уз напомену да Агенција за приватизацију није надлежна за поврат старе девизне штедње и да не располаже подацима о верификованим износима из основа старе девизне штедње.

Одредбом члана 1. став 1. Закона о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедње грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територијама бивших република СФРЈ („Сл. гласник РС“, бр. 108/16, 113/17 и 52/19), прописано је да се овим законом уређују услови, начин и поступак регулисања обавеза по основу неисплаћене девизне штедње грађана коју су до 27. априла 1992. године положили: 1) држављани бивших република СФРЈ, осим Републике Србије, код банака са седиштем на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територији бивших република СФРЈ; 2) држављани Републике Србије код филијала банака са седиштем на територији Републике Србије, а које су се налазиле на територијама бивших република СФРЈ. Ставом 4. истог члана прописано је да се одредбе овог закона не односе на девизну штедњу из става 1. овог члана, која је у потпуности исплаћена у складу са прописима бивших република СФРЈ, на чијој територији је положена, или коју су бивше републике СФРЈ својим прописима пренеле на друга правна лица, односно конвертовале у друга права.

Одредбом члана 9. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Сл. лист СФРЈ“, бр. 43/82 и 72/82, „Сл. лист СРЈ“, бр. 46/96 и „Сл. гласник РС“, бр. 46/06), прописано је да се право стране државе примењује према свом смислу и појмовима које садржи.

Према одредби члана 2. Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације („Сл. новине ФБиХ“, бр. 27/97), који је у ФБиХ ступио на снагу 28. новембра 1997. године, потраживања грађана, која се измирују у складу са овим законом, сматрају се потраживања по основу старе девизне штедње, по основу

компензације за денационализовану имовину која се не може вратити у власништво и посед, потраживања по основу неисплаћених плаћа припадника Армије РБиХ, Хрватског вијећа одбране, Полиције и опћа потраживања утврђена Законом о приватизацији предузећа. Одредбом члана 3. став 1. истог закона прописано је да лице које има девизну штедњу у банкама или пословним јединицама са сједиштима на територији Федерације изнад 100 КМ, а био је држављанин бивше Социјалистичке Републике БиХ и на дан 31. марта 1991. године и имао пребивалиште на територији која сада припада Федерацији, стиче потраживања према Федерацији са стањем на дан 31. марта 1992. године. Одредбом члана 5. истог закона прописано је да се потраживање грађана по свим основима из члана 2. овог закона, исказују на јединственом рачуну грађана (у даљем тексту: Јединствени рачун) у организационој јединици Агенције за приватизацију ФБиХ, према мјесту пребивалишта грађана. Према одредби члана 11. истог закона, отварање Јединствених рачуна врши се по службеној дужности на основу матичног броја грађанина – носитеља потраживања из овог закона, а отварање Јединственог рачуна по основу старе девизне штедње врши се на захтев штедише и представља сертификат грађанина. Сагласно члану 15. истог закона, грађани су потраживања са Јединственог рачуна могли користити за куповину: станова на којима постоји станарско право, дионица предузећа, имовине предузећа, пословних простора у власништву опћина и друге имовине која се буде продавала у процесу приватизације, а у складу са чланом 16. потраживања на Јединственом рачуну су била преносива, што је укључивало и могућност њихове продаје на секундарном тржишту за дио њихове номиналне вредности. Потраживања са Јединственог рачуна могла су се користити у поступку приватизације, у року од две године од њиховог уписа на Јединствени рачун, а истеком тог рока су се гасила (члан 18).

Закон о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације је до 2004. године претрпео више измена и допуна („Сл. новине ФБиХ“, бр. 8/99, 45/00, 54/00, 32/01, 27/02, 57/03 и 44/04). Изменама овог закона, период из члана 18. у коме су се потраживања са Јединственог рачуна могла користити за куповину дионица предузећа, имовине предузећа и друге имовине у процесу приватизације, продужен је до 30. јуна 2006. године, а период за куповину станова до 30. јуна 2007. године. Осим тога, закон је 2004. године допуњен чланом 5а којим је прописано да изузетно од члана 5. овог закона, потраживање по основу старе девизне штедње постаје унутрашњи дуг ФБиХ који се измирује у складу са посебним законом, осим ако лице које има потраживање по основу старе девизне штедње не да изјаву да се та потраживања користе за намјене из члана 18. овог закона. Изјава из става 1. овог члана је неопозива и подноси се Федералном министарству финансија у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Полазећи од цитираних прописа, а како према потврди број 04-14-1527-2/19 од 19.04.2019. године у Агенцији за приватизацију ФБиХ на јединственом рачуну грађана ЈРГ ... оставиоца ББ, постоји неутрошен износ од 4.037,69 КМ из основа старе девизне штедње, достављен од Комерцијалне банке д.д. Тузла, регистрован 14.04.1999. године, који је првобитно био положен код ЈИК банке а.д. Београд, правно је утемељено становиште Управног суда да је оспорено решење туженог правилно и законито. Ово стога што подносиатељка пријаве, по основу девизне штедње није више у односу са банком код које је својевремено положена девизна штедња – ЈИК банком а.д. Београд чије је

седиште у Републици Србији, већ је ступила у однос са ФБиХ. Наиме, предметна девизна штедња је пренета на другу банку са седиштем у ФБиХ - Комерцијалну банку д.д. Тузла, а затим конвертована у други облик права на основу закона ФБиХ.

Имајући у виду изложено, и по оцени Врховног суда, не ради се о старој девизној штедњи за коју би била одговорна Република Србија према пресуди Великог већа Европског суда за људска права од 16.07.2014. године, донетој по представи 60642/08, у предмету Алишић, Сацак и Шахдановић, против Босне и Херцеговине, Хрватске, Србије, Словеније и Бивше Југословенске Републике Македоније, односно према Закону о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедње грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територијама бивших република СФРЈ, који је донет у извршењу те пресуде. Одредбе овог закона не односе се на девизну штедњу коју су бивше републике СФРЈ својим прописима пренеле на друго правно лице, односно конвертовале у друга права (члан 1. став 4.).

Република Србија не може бити одговорна за регулисање обавеза по основу неисплаћене девизне штедње подносиоцима захтева, односно њеном правном претходнику ни у случају да је трансфер предметног девизног износа на јединствени рачун штедише код Агенције за приватизацију ФБиХ извршен без његове сагласности, аутоматском применом неуставних одредаба Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације који је донела ФБиХ, јер је пренос девизних средстава на јединствени рачун извршен са рачуна Комерцијалне банке д.д. Тузла, са седиштем на територији ФБиХ, а не са рачуна филијале ЈИК банке а.д. Београд са седиштем на територији Републике Србије. Евентуалне неуставне ситуације узроковане применом закона ФБиХ и повреду права на мирно уживање имовине правних субјеката која из тога проистиче, мора отклонити држава која је такво стање проузроковала, а не Република Србија.

По налажењу Врховног суда, ознака "евидентирана стара девизна штедња", са печатом Комерцијалне банке д.д. Тузла, на штедној књижици достављеној уз пријаву потраживања, не представља једини доказ да је девизна штедња подносиоцима захтева код ЈИК банке а.д. Београд пренесена на друго правно лице – банку у ФБиХ или исплаћена, већ је доказ за то и Јединствени рачун грађана (ЈРГ) правног претходника подносиоцима захтева код Агенције за приватизацију ФБиХ, на коме се налазе предметна девизна средства, а која су на том рачуну могла бити евидентирана само на основу података банке или пословне јединице банке са седиштем на територији ФБиХ код које су се у том моменту налазила.

Наиме, начин евиденције лица која имају девизну штедњу у банкама или пословним јединицама банака са седиштем на територији ФБиХ у износу већем од 100 ДЕМ, а била су држављани РБиХ на дан 31.03.1991. године и имала пребивалиште на територији ФБиХ на дан 28.11.1997. године, регулисан је Упутством о евиденцији и реализацији потраживања грађана са јединственог рачуна („Сл. новине ФБиХ“, бр. 1/98) донетим на основу члана 20. Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у

поступку приватизације. Према одредби члана 12. став 1. наведеног упутства, евиденција лица из члана 3. Закона, која имају девизну штедњу у банкама или пословним јединицама банака са седиштем на територији Федерације БиХ у износу већем од 100 ДЕМ, а била су држављани РБиХ на дан 31.03.1991. године и имала пребивалиште на територији Федерације БиХ на дан 28.11.1997. године, утврђује се на основу података банака које су дужне припремити почетни биланс стања у складу са законом, а према ставу 2. истог члана, банка из става 1. овог члана дужна је доставити Заводу податке о девизној штедњи грађана из става 1. овог члана, а са стањем на дан 31.03.1992. године, прерачунатим у ДЕМ и умањеним за исплате извршене до 31.12.1997. године на електронском медију, најкасније до 28.04.1998. године.

Из цитираних одредаба Упутства произлази да је трансфер предметног девизног износа на јединствени рачун правног претходника подносиоце захтева код Агенције за приватизацију ФБиХ могао бити извршен само на основу података банке или пословне јединице банке са седиштем на територији ФБиХ код које је имала девизну штедњу, а што је у конкретном случају Комерцијална банка д.д. Тузла. Такав трансфер није ни могао бити извршен на основу података банке или пословне јединице банке са седиштем ван територије ФБиХ, дакле ни од стране ЈИК банке а.д. Београд. Преносом девизних средстава, подносиоце захтева, на рачун Комерцијалне банке д.д. Тузла са седиштем у ФБиХ, без обзира на који начин је ФБиХ тај трансфер извршила, а затим на Јединствени рачун правног претходника подносиоце захтева код Агенције за приватизацију ФБиХ на основу Закона и Упутства које је ФБиХ донела, спорни девизни износ је престао да буде дуг ЈИК банке а.д. Београд, а последично је престала и обавеза Републике Србије да тај дуг регулише у складу са својим законом. Из ст. 146. и 147. пресуде Алишић и др. произлази да Србија треба да предузме све потребне мере како би омогућила да свим лицима буде исплаћена њихова стара девизна штедња под истим условима под којима је она исплаћена држављанима Србије који су такву штедњу имали у домаћим филијалама банака са седиштем у Србији, што значи да Република Србија има обавезе према девизним штедишама чија девизна средства нису пребачена из старих девизних депозита на друга лица или су конвертована у друга права. На тај начин искључене су штедише чија су девизна средства пребачена на приватизационе рачуне, као што је случај са подносиоцем захтева.

Врховни суд указује и на могућност депонената девизних штедних улога да у периоду прописаном чланом 18. Закона о утврђивању и реализацији потраживања грађана у поступку приватизације ФБиХ, своја потраживања по основу старе девизне штедње са Јединственог рачуна искористе за намене наведене у члану 15. тог закона.

По оцени Врховног суда, неосновани су наводи захтева да су оспорено решење Управе за јавни дуг и побијана пресуда Управног суда засновани на погрешно и непотпуно утврђеном чињеничном стању, због тога што је о праву подносиоце одлучено у складу са чланом 15. став 2. Закона о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедње грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територијама бивших

република СФРЈ, на основу података и документације из члана 12. тог закона који су достављени уз пријаву потраживања.

Управни суд је побијану пресуду донео без одржавања јавне расправе и у складу са одредбама члана 33. ст. 2. и 3. Закона о управним споровима навео разлоге који оправдавају решавање управног спора без расправе. Ово стога што је тужбом побијани акт требало оценити само у погледу спорних правних питања, па предмет спора очигледно није изискивао непосредно саслушање странака и посебно утврђивање чињеничног стања, нити додатно појашњење ставова и мишљења о правилној примени материјалног права, које су странке детаљно аргументовале у тужби и оспореном акту.

По налажењу Врховног суда, неосновани су наводи захтева да је побијана пресуда донета погрешном применом материјалног права, као и остали наводи који су већ истицани у тужби и који су били предмет правилне оцене од стране Управног суда.

С обзиром на све изложено, Врховни суд је, на основу одредбе члана 55. став 1. Закона о управним споровима, одлучио као у ставу првом диспозитива пресуде.

Како је захтев за преиспитивање судске одлуке одбијен, Врховни суд је, на основу одредбе члана 74. Закона о управним споровима сходном применом одредбе члана 165. став 1. у вези члана 153. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11... 87/18) одлучио као у другом ставу диспозитива пресуде.

ПРЕСУЂЕНО У ВРХОВНОМ СУДУ
дана 21.06.2023. године, Узп 96/2023

Записничар
Мирела Костадиновић,с.р.

Председник већа – судија
Јелена Ивановић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић